ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 23.11.2023 г.
COM(2023) 707 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Обобщение на стратегическите планове по ОСП за периода 2023—2027 г.: съвместни усилия и колективна амбиция

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегическите планове по общата селскостопанска политика (ОСП) (наричани по-нататък „стратегическите планове по ОСП“ или „плановете“) са основният инструмент за изпълнение на ОСП между 2023 и 2027 г. Те се изготвят от държавите членки и се одобряват от Комисията, за да се гарантира постигането на общите цели на ЕС, като по линия на тези планове се отпуска подпомагане за селското стопанство и селските райони в рамките на общо **307 милиарда евро публични разходи** чрез Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) (включително национално съфинансиране).

Чрез въвеждането на стратегическите планове по ОСП, които са **единен инструмент за планиране**, законодателите на ЕС промениха ориентацията на изпълнението на ОСП, като прехвърлиха акцента от спазването на изискванията към **изпълнението**. Съответно държавите членки използваха **инструментите на ОСП по линия и на двата фонда** (директни плащания, интервенции за някои пазарни сектори и подпомагане на развитието на селските райони), за да разработят интервенционна логика за всяка от **десетте специфични цели**, определени в Регламента за стратегическите планове по ОСП([1]), въз основа на анализи на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT) на съответните им територии и свързаните с тях нужди. След структуриран диалог([2]) Комисията извърши оценка на представените планове и изпрати своите забележки на всяка от държавите членки, преди да одобри преразгледаните проекти на планове до края на 2022 г.([3]).

В законодателството в областта на ОСП са предвидени **гаранции**, с които се определя обхватът на действие на държавите членки, за да се поддържат **еднакви условия на конкуренция** и да се гарантира **колективна амбиция**. Това се постига посредством: i) общи определения и видове интервенции; ii) минимални изисквания; iii) общи рамки за изпълнението; iv) минимални задължителни равнища на разходите по отношение на по-малките и средните земеделски стопанства, младите земеделски стопани, околната среда, климата и хуманното отношение към животните, както и инструмента LEADER за интегрирано местно развитие; v) интегриране на законодателството в областта на околната среда и климата в планирането и разработването на стратегическите планове по ОСП. В сравнение с предходния период на ОСП е необходим по-голям цялостен принос за постигането на целите, свързани с околната среда и климата, чрез ОСП. Във всеки стратегически план по ОСП се определят цели за очакваните резултати, като се използват общите показатели на ЕС, които обхващат подпомагането както от ЕФГЗ, така и от ЕЗФРСР. Целевите стойности, както и интервенциите и изискванията обаче са различни в отделните стратегически планове по ОСП, което отразява разнообразието от нужди и предпочитания на държавите членки.

Очаква се, че чрез удовлетворяването на специфичните нужди на държавите членки стратегическите планове по ОСП ще бъдат съгласувани със **законодателството и ангажиментите на Съюза в областта на околната среда и климата** и ще

([1]) Вж. Регламента за стратегическите планове по ОСП (Регламент (ЕС) 2021/2115).
([2]) В рамките на този етап Комисията отправи препоръки към всяка от държавите членки — вж. COM(2020) 846 final.
([3]) Стратегически планове по ОСП (europa.eu).

осигуряват принос в тази насока, както и по отношение на **целите за 2030 г. на Съюза**, определени в **стратегията „От фермата до трапезата“** и Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие([4]), заедно с други инструменти на ЕС и национални инструменти. За осигуряването на този принос са установени задължителни правила, включващи заделянето на най-малко 25 % от директните плащания за екосхеми и най-малко 35 % от разходите по линия на ЕЗФРСР за климата, околната среда и хуманното отношение към животните по всеки от стратегическите планове по ОСП. Същевременно се очаква действията по ОСП да допринесат с 40 % от средствата на ЕС по ОСП за постигането на целите, свързани с климата, които се изчисляват съгласно утвърдената методика([5]).

Настоящият документ е в отговор на призива на законодателите на ЕС([6]) Комисията да изготви **обобщен доклад** за 28-те одобрени стратегически плана по ОСП([7]), в който да извърши оценка на заложените в тях **съвместни усилия и колективна амбиция** за постигане на специфичните цели на ОСП. В него също така се разглежда приносът на стратегическите планове по ОСП за постигане на целите на Съюза за 2030 г., определени в стратегията „От фермата до трапезата“ и в Стратегията за биологичното разнообразие на ЕС. Той се основава на извършения от Комисията преглед на одобрените стратегически планове по ОСП([8]), както и на проучване, в което плановете са картографирани и анализирани([9]) във вида, в който са били одобрени (до края на 2022 г.) **в началото на периода на изпълнение**.

В доклада се разглеждат **комбинираните усилия по плановете** за постигане на целите на ОСП въз основа на анализ на нуждите и интервенционната логика, определени от държавите членки. Анализът е съсредоточен върху приоритетите на плановете, разпределението на финансовите средства, целите, изискванията и доброволните практики.

Настоящият доклад се публикува през първата година от изпълнението на плановете, докато данните за използването им от страна на земеделските стопани и другите бенефициери се очакват едва през 2025 г. Поради това настоящият доклад се основава на стойностите на показателите, планирани в одобрените стратегически планове по ОСП, и на **качествената оценка** на **потенциалните ефекти** от взетите решения. **Действителните въздействия** ще зависят от кумулативните ефекти на интервенциите и може да бъдат определени само чрез **оценки**. Тези въздействия ще трябва да се разглеждат във връзка с **въздействието на други инструменти на ЕС и национални инструменти**, с които се отговаря на установените в стратегическите планове по ОСП нужди, както и с други външни фактори.

Тъй като се основава на одобрените версии на стратегическите планове по ОСП (края на 2022 г.), настоящият доклад не отразява някои от специфичните последици за прилагането на стратегическите планове по ОСП вследствие на смущенията,

([4]) Съответно COM(2020) 381 final и COM(2020) 380 final.
([5]) Член 100 от Регламента за стратегическите планове по ОСП.
([6]) Член 141, параграф 2 и съображение 124 от Регламента за стратегическите планове по ОСП.
([7]) Всяка държава членка има по един стратегически план, с изключение на Белгия, която има два — един за Фландрия и един за Валония.
([8]) Вж. Approved 28 CAP Strategic Plans (2023-2027), Summary overview for 27 Member States (Одобрените 28 стратегически плана по ОСП (2023—2027 г.). Обобщен преглед за 27-те държави членки. Факти и данни.), 2023 г.
([9]) Ecorys et al., 2023 г., Mapping and Analysis of CAP Strategic Plans, Assessment of joint efforts for 2023-2027 (Картографиране и анализ на стратегическите планове по ОСП. Оценка на съвместните усилия за периода 2023—2027 г.).

предизвикани от **агресивната война на Русия срещу Украйна**. Това важи за **временните и извънредни дерогации** през 2023 г. от новите изисквания относно сеитбооборота и относно минималния дял от обработваемата земя, предназначена за непроизводствени обекти и площи, във връзка с оставената под угар земя за производство на храни([10]). Същевременно през 2023 г. държавите членки започнаха да предлагат **изменения** на своите стратегически планове по ОСП([11]). При оценката им Комисията потвърди, че те не следва да намаляват общото равнище на приноса за околната среда, което беше дало възможност на Комисията да одобри плановете през 2022 г., като същевременно прие целенасочени и обосновани изменения.

Настоящият доклад е стъпка от по-широкия процес на **оценяване на качеството на изпълнението на ОСП** в съответствие с поуките от периода 2014—2020 г., формулирани в доклада на Комисията за качеството на изпълнението на ОСП за този период([12]). Допълнителна информация ще бъде получена от: i) данните за изпълнението на равнището на бенефициерите по ОСП от 2025 г.; ii) оценката на новия модел за осъществяване на ОСП през 2025 г.; iii) междинните оценки през 2026 г.; iv) годишните доклади за качеството на изпълнението; и v) последващата оценка през 2031 г.([13]).

2. ОБОБЩЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПЛАНОВЕ ПО ОСП И СЪВМЕСТНИТЕ УСИЛИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА ОСП

2.1. Подпомагане на развитието на интелигентен, конкурентоспособен, устойчив и диверсифициран сектор на селското стопанство, който гарантира дългосрочна продоволствена сигурност

Необвързаното с производството подпомагане на доходите с оглед на жизнеспособността на стопанствата продължава да бъде важен инструмент при разработването както на Регламента за стратегическите планове по ОСП, така и на самите планове. Въпреки модернизирането и консолидирането на стопанствата до момента, **приходите от селскостопанска дейност остават значително под средното заплащане в останалите** сфери на икономиката. Пазарните приходи са основният източник на доходи за земеделските стопанства, но подпомагането по линия на ОСП играе значителна роля в много сектори и държави членки, като през 2020 г. на него се падат средно 23 % от доходите на земеделските стопанства.

С оглед на член 39 от Договора за функционирането на Европейския съюз финансовото подпомагане с цел гарантиране на справедлив жизнен стандарт на земеделските стопани продължава да бъде ключов елемент на ОСП. Въз основа на предварително определените национални бюджетни средства за периода 2023—2027 г. директните плащания остават най-важният финансов инструмент за стратегическите планове по ОСП. Като цяло стратегическите планове по ОСП показват **значителни съвместни усилия** за **подпомагане на доходите на земеделските стопанства**, осигуряване на **по-справедливо разпределение** на това

([10]) Вж. Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/1317 на Комисията. Всички държави членки с изключение на две приложиха дерогациите. От тях две държави членки ползваха дерогация само във връзка със сеитбооборота.

([11]) През 2023 г. Комисията вече получи 18 предложения за изменения от 15 държави членки. До 4 октомври 2023 г. Комисията вече беше приела девет изменения.

([12]) COM(2021) 815 final.

([13]) Членове 134, 140 и 141 от Регламента за стратегическите планове по ОСП.

подпомагане **за по-малките стопанства** и намаляване на разликите в доходите в **най-уязвимите сектори** и **необлагодетелстваните райони**.

Във всички планове подпомагането чрез директни плащания е обвързано с изисквания за екологично устойчиво земеделие (засилена обвързаност с условия([14]), които са по-строги от тези през предходния период на ОСП (2014—2022 г.). Този вид подпомагане е по-високо, когато е насочено към уязвими сектори, необлагодетелствани райони и групи като по-малките земеделски стопанства и по-младите земеделски стопани. Инструментите за доходите допринасят за **продоволствената сигурност**, както и за **поддържане на селскостопанска дейност във всички географски райони**, за справяне с дългосрочните предизвикателства, например запазването на работните места в отдалечените селски райони, за подпомагане на секторите и селскостопанските практики, които поддържат поминъка и ландшафта, и за забавяне на запустяването на земи и обезлюдяването на селските райони.

Въпреки известно намаление на разпределените финансови средства за подпомагане на доходите за периода 2023—2027 г. се очаква делът на подпомаганите земеделски площи да отбележи леко увеличение в сравнение с предходния период на ОСП (при което подпомагането за 89 % от земеделската земя в ЕС ще бъде обвързано с условия).

В отговор на повишената амбиция за справедливост в законодателната рамка на ЕС **се увеличиха** равнищата на **сближаване на подпомагането на доходите** в държавите членки, които все още използват равнища на плащанията от предходни периоди. До 2027 г. всички държави членки, с изключение на пет, трябва да достигнат еднакво равнище на основното подпомагане на доходите за устойчивост за хектар (фиксираната ставка на основното подпомагане на доходите) в своите стопанства. В същото време **по-високото равнище на ресурсите**, отпуснати за допълнителното преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост, засилва подпомагането на доходите, което **се предоставя директно на по-малките и средните земеделски стопанства**. В повечето държави членки се увеличават допълнителните директни плащания за хектар за отговарящите на условията за подпомагане земеделски стопанства, чийто размер е под средния. Новото задължение за преразпределяне на подпомагането на доходите доведе до значително увеличение на общия размер на отделените финансови средства за допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост за целите на преразпределението в сравнение с предходния период на ОСП — към момента размерът им е 10,7 % от директните плащания, като са предвидени още 20 милиарда евро за директни плащания, насочени към по-малките земеделски стопанства. Някои държави членки увеличиха по целесъобразност преразпределителния ефект, чрез който се засилва справедливостта, като определиха горна граница или намалиха основните и другите плащания за по-големите земеделски стопанства (11 стратегически плана по ОСП).

В целия ЕС съществува модел на **допълване на подпомагането на доходите за земеделските стопанства в райони с природни и други ограничения**. Чрез компенсиране на по-високите разходи за производство на храни и фуражи в райони, засегнати от лоши климатични, почвени или други условия, като планини или земя

([14]) Обвързаността с условия обхваща законоустановените изисквания за управление съгласно законодателството на ЕС извън ОСП и стандартите за добро земеделско и екологично състояние на земята съгласно законодателството за ОСП.

в сухи или студени територии, това подпомагане спомага за поддържането на селскостопанската дейност в тези райони и оказва положително въздействие върху социално-икономическите фактори. Земеделските стопанства, разположени в райони с природни и други ограничения, особено в планинските райони, обикновено прилагат по-щадящи селскостопански практики с по-голяма степен на използване на земята, което е благоприятно за околната среда и биологичното разнообразие (напр. затревени площи, протеинови култури и земи под угар)([15]). В районите с по-голямо разпространение на екстензивни селскостопански системи и системи, които използват ограничени ресурси, с подпомагането се противодейства на риска от запустяване на земи и по този начин се спомага за поддържането на определено екологично състояние.

Като гарантират определено равнище на минимален доход на бенефициерите по ОСП, **директните плащания** също така **спомагат за стабилизиране на доходите в сектора**. Решенията на държавите членки показват известно преориентиране към по-целенасочени инструменти за управление на нестабилността на доходите. Във всички стратегически планове по ОСП — освен един — по-малко от 2 % от общите разходи по ОСП са разпределени за инструменти за управление на риска. В сравнение с предходните периоди делът на стопанствата, на които е отпуснато подпомагане за **инструментите за управление на риска**, ще отбележи увеличение. Това обаче се отнася за **едва 14 % от всички земеделски стопанства в ЕС**, които са концентрирани в малък брой държави членки.

Бавният растеж (а в някои случаи и стагнация) на производителността в селското стопанство остава предизвикателство в много държави членки, като положението се влошава поради високите разходи (особено за труд и земя) в някои сектори. **В стратегическите планове по ОСП се отдава приоритет на растежа на производителността** и възприемането на **иновативни практики и технологии**. Очаква се почти 400 000 бенефициери (4 % от земеделските стопанства в ЕС) да се възползват от подпомагане за производствени инвестиции (главно в рамките на земеделските стопанства). Такова подпомагане се предвижда във всички стратегически планове по ОСП, като то свидетелства за **увеличаване на съвместните усилия** за модернизиране на земеделските стопанства, засилване на конкурентоспособността на сектора и предприемане на мерки по отношение на предизвикателствата, свързани с околната среда, климата и хуманното отношение към животните. Инвестициите, насочени към адаптиране към изменението на климата и подобряване на екологичното състояние, което подпомага производителността (като например здравето на почвите), придобиват все по-голямо значение и ще изискват по-голямо внимание. Целевата подкрепа за инвестиции, сътрудничество и знания, за да се помогне на земеделските стопани да използват и възприемат цифрови инструменти и системи, остава доста ниска.

Подпомагането за финансови инструменти (1 милиард евро) се е увеличило в сравнение с предходните периоди, с което се улеснява достъпът до инвестиции, като се поставя акцент върху малките земеделски стопанства и младите земеделски стопани, както и върху кооперациите и организациите на производители.

([15]) Вж. Payments in areas with natural constraints — Overview and socio-economic and environmental features of farming in ANC areas based on FADN data (Плащанията в районите с природни ограничения — Преглед и социално-икономически и екологични характеристики на селското стопанство в районите с природни ограничения въз основа на данни от СЗСИ), юли 2023 г., Европейска комисия, ГД „Земеделие и развитие на селските райони“, Брюксел.

Стратегическите планове по ОСП отразяват **различните реалности в секторите** и по-специално трудностите, пред които са изправени някои сектори, за да останат жизнеспособни в своята регионална среда, като същевременно **отговорят и на обществените очаквания**. В рамките на тези планове се предоставя **целево подпомагане на доходите** (обвързано с производството подпомагане на доходите) на секторите на говеждото и овчето месо, които в противен случай биха реализирали загуби, както и на секторите на телешкото месо и млякото и млечните продукти. Подобряването на доходите би следвало да помогне на тези земеделски стопанства **да извършват инвестиции и да преодолеят затрудненията си**. Положителен принос към биологичното разнообразие може да се очаква, когато посредством подпомагането се запазва екстензивно земеделие, въпреки че действителното въздействие върху климата на обвързаното с производството подпомагане на доходите ще бъде определено чрез оценка след изпълнението. Обвързаното с производството подпомагане е приложимо и за секторите на протеиновите култури и плодовете и зеленчуците, както и за някои други сектори.

От обвързано с производството подпомагане на доходите ще се възползват **21 % от земеделските стопанства в ЕС** (малко по-висок дял, отколкото през последния период на докладване), като средният годишен размер на разпределените финансови средства ще бъде по-висок (6 % повече, отколкото през 2022 г.). През периода на докладване за този инструмент са предназначени 7 % от общите публични разходи по ОСП.

Въпреки дългосрочната тенденция земеделските стопани да получават намаляващ дял от добавената стойност в рамките на ЕС **използването на инструменти в стратегическите планове по ОСП за подобряване на позицията на земеделските** стопани във веригата за доставки на храни изглежда ограничено, както е видно от ограничените разпределени ресурси и използването на инструменти за сътрудничество и координация. Подпомагането по ОСП за участие в групи на производители, организации на производители, местни пазари, къси вериги на доставки и схеми за качество ще обхване около **760 000 земеделски стопанства (8 % от всички земеделски стопанства)**. За повечето държави членки обаче това представлява увеличение. Подпомагането за признатите организации на производители на плодове и зеленчуци продължава да е от голямо значение. Подпомагането за „други сектори“([16]) чрез специални секторни програми, което стана възможно за първи път в рамките на реформираната ОСП, е ограничено.

Въпреки положените финансови усилия за подпомагане на конкретни сектори (особено чрез обвързано с производството подпомагане или секторни интервенции) **стратегическите планове по ОСП не включват систематично секторни стратегии** по различните фондове и инструменти за справяне с конкретни дългосрочни секторни предизвикателства.

2.2. Принос към действията в областта на климата, към опазването на природните ресурси и към прекратяването и обръщането на процеса на загуба на биологично разнообразие

В своята оценка на нуждите държавите членки до голяма степен признават значителните предизвикателства във връзка с климата, околната среда и

([16]) Сектори, различни от плодове и зеленчуци, пчеларство, вино, хмел и маслиново масло и трапезни маслини.

биологичното разнообразие, които стоят пред селското стопанство и селските райони. Комбинациите от задължения (засилена обвързаност с условия) и доброволни интервенции, включени в стратегическите планове по ОСП, имат за цел **да насърчат внедряването на селскостопански практики, които биха** могли да **намалят отрицателния натиск** и да донесат ползи за климата, природните ресурси и биологичното разнообразие по редица начини:

- **определенията**, предвидени в стратегическите планове по ОСП (напр. за селскостопанска дейност, земеделска площ, хектар, отговарящ на условията за подпомагане, и постоянно затревена площ), са точка за достъп до подпомагане по ОСП и в тях се установяват определени минимални задължения. В сравнение с предходните периоди може да се реагира по-добре на предизвикателствата, свързани с биологичното разнообразие и климата, тъй като някои планове се възползват от правната рамка, за да **осигурят повече пространство за природата** (напр. непроизводствени особености на ландшафта и площи) **или някои полезни дейности** (палудикултура и агрофотоволтаици) в отговарящите на условията райони, като по този начин за тях се гарантира подпомагане, както и защита, когато е приложимо, макар и те да не са предимно селскостопански по характер;
- **Като условие** за **получаване на подпомагане по линия на ОСП** (засилена обвързаност с условия) ще се прилагат по-високи стандарти за селскостопански практики за **89 % от земеделската земя в ЕС**([17]). За редица земеделски стопани това представлява съществена промяна, тъй като обвързаността с условия се повишава в сравнение с практиките за екологизиране от предходния период, които тогава се подпомагаха с 30 % от директните плащания;
- на **доброволен принцип** някои земеделски стопани ще бъдат възнаградени за прилагането на **допълнителни и по-амбициозни практики —** извън изискванията на обвързаността с условия **—** с които се преодоляват основни видове натиск върху природните ресурси, климата и биологичното разнообразие. Те ще бъдат подпомагани с 32 % от публичните разходи по стратегическите планове по ОСП (97,6 милиарда евро)([18]). (Много)годишното подпомагане за подобряване на селскостопанските практики чрез екосхеми (44,7 милиарда евро) и ангажименти в областта на агроекологията и климата и други ангажименти за управление (33,2 милиарда евро) се допълва от няколко други инструмента. Те включват целеви инвестиции (8,6 милиарда евро) и подпомагане за райони с природни ограничения (с принос от 9,4 милиарда евро), които чрез ограничаване на запустяването на земи могат косвено да допринесат за опазването на биологичното разнообразие на земеделските земи. Усвояването на това подпомагане е доброволно, поради което точният принос ще бъде известен едва след изпълнението.

Стратегическите планове по ОСП са важен, но не и единственият инструмент за постигане на целите на двете стратегии на ЕС — „От фермата до трапезата“ и Стратегията за биологичното разнообразие, които зависят и от други инструменти на ЕС и национални инструменти. Очевидно е обаче, че те имат принос за постигането на различните цели. С изключение на биологичното земеделие, в

([17]) Стандартите се прилагат за различните части на земята според специфичната им цел.
([18]) Това включва подпомагане за хуманното отношение към животните.

стратегическите планове по ОСП обикновено не са определени количествено националните амбиции или принос към тези цели, като по този начин е отразена липсата на правно задължение, както и в някои случаи методологическите и техническите затруднения за такова количествено определяне.

От 1990 г. насам ЕС е намалил своите **емисии на парникови газове** от селското стопанство с повече от 20 %. Макар емисиите да са по-стабилни през последните 10 години, се наблюдава увеличение на ефективността по отношение на крайните продукти (т.е. по-ниски емисии на единица краен продукт). За да се засили приносът на селскостопанския сектор на ЕС за постигане на целите на ЕС в областта на климата, са разработени множество действия по стратегическите планове по ОСП, насочени както към поглътителите на въглерод, така и към източниците на емисии.

По-специално в стратегическите планове по ОСП са заложени **значителни усилия** за въвеждане на практики за **улавяне и съхранение на въглерод в почвата и в биомасата** чрез комбинация от условия (защитните мерки за влажните зони и торфищата ще са приложими в пълна степен за всички държави членки през 2025 г.) и доброволни интервенции по отношение на: допълнителни подобрения на почвата; опазване и управление на постоянно затревените площи, влажните зони и торфищата; подпомагане за (агро)лесовъдните характеристики и особености на ландшафта.

Предизвиканите от обвързаността с условия подобрения при обработката на почвата, почвената покривка и сеитбооборота повишиха прага за амбицията на финансираните доброволни действия за **подобряване на управлението на хранителните вещества**. Заедно с подпомагането за по-слабо използване на неорганични торове, насочено към около 15 % от земеделската земя в ЕС, и инвестициите в прецизно земеделие това спомага за намаляване на емисиите на N_2O. Като цяло **35 % от земеделската земя в ЕС** би следвало да се възползва от доброволни действия въз основа на площите както за **улавяне на въглерод, така и за намаляване на емисиите на N_2O**.

Подпомагането по стратегическите планове по ОСП за **системи за екстензивно животновъдство** е фактор за поддържането не само на въглеродните запаси, но и на традиционните ландшафти, като същевременно се подобрява автономността по отношение на фуражите и икономическите дейности на маргиналните земи. В множество стратегически планове по ОСП изрично се признава **необходимостта от намаляване на свързаните с животновъдството емисии** (най-вече метана от преживни животни). По-специално стратегическите планове по ОСП включват **подпомагане за инвестиции** в: подобряване на съхраняването и управлението на оборския тор, оборудване за разпръскване на полутечен оборски тор с ниски емисии и съоръжения за анаеробно разграждане. То ще бъде допълнено с подпомагане за **генетични подобрения**. По-малко от половината от стратегическите планове по ОСП включват **друго приложимо подпомагане** (напр. за паша на открито, подобряване на плановете за хранене и фуражните добавки) и определени (напълно различни) цели (**2,4 % от животинските единици в ЕС**) за намаляване на емисиите на метан или амоняк. Максималната гъстота на животните е обхванатата в няколко интервенции въз основа на площите, включително за обвързаното с производството подпомагане в някои региони, които са проблемни от гледна точка на опазването на околната среда.

Потенциалът за увеличаване на **устойчивото производство на енергия** чрез стратегическите планове по ОСП е свързан главно с подпомагането за използването на агрофотоволтаици и инвестициите в производството на биометан. С **относително малкия си принос (1 556 MW)** през периода стратегическите планове по ОСП единствено допълват мерки извън рамките на ОСП.

На този етап **все още е трудно да се извърши оценка на комбинираните ефекти** на цялостния принос на инструментите по стратегическите планове по ОСП за смекчаване на изменението на климата, като те трябва да се разглеждат **заедно с** ефектите на **националните инструменти и инструментите за планиране в областта на климата** в контекста на два актуализирани регламента — за ЗПЗГС([19]) и за разпределяне на усилията([20]). Във връзка с това през 2023 г. държавите членки извършват оценка на необходимостта от преразглеждане на техните стратегически планове по ОСП с оглед на новите цели на Регламента за ЗПЗГС и Регламента за разпределяне на усилията([21]), което им дава възможност да оценят потенциала на посочените планове за смекчаване на последиците от изменението на климата предвид по-високите амбиции в областта на климата.

В стратегическите планове по ОСП като цяло **се признава необходимостта** от подобряване на **устойчивостта на селскостопанския сектор спрямо изменението на климата** и от по-висока степен на подготвеност за екстремни метеорологични явления и рискове по отношение на водите с помощта на адаптирани към климата животни и култури. Стратегическите планове по ОСП показват **потенциал за осигуряване на устойчивост** чрез приноса си за улавянето на въглерод, опазването на почвите и разнообразието на ландшафта.

По-конкретно, що се отнася до **недостига на вода и сушите** — които са все по-голям проблем в много региони на ЕС — **стратегическите планове по ОСП обикновено са съсредоточени върху инвестициите** в съхранението на вода и напояването. **4,5 % от земеделската земя в ЕС** е определена за подобряване на водния баланс чрез **практики въз основа на площите**, като някои държави членки с по-големи нужди в тази област предприемат мерки във връзка с тях извън своите стратегически планове по ОСП. Подходите за адаптиране към намаляването на наличната вода и гарантиране на дългосрочна устойчивост (чрез природосъобразни решения, задържане на вода в ландшафта, култури, за чието отглеждане не са необходими големи количества вода, повторно използване на водата) **ще трябва да бъдат подсилени** и **по-добре интегрирани** с дългосрочното стратегическо планиране за адаптирането и устойчивостта на селското стопанство. От значение в това отношение ще са също **действията извън ОСП**, прилагани посредством планове за управление на речните басейни, сушите и адаптирането.

В плановете са предвидени **значителни усилия по отношение на опазването на почвите** (като се поставя акцент върху ерозията на почвите и съдържанието на органични вещества) и, макар и в по-малка степен, **по отношение на управлението на хранителните вещества и качеството на водите.** В сравнение с предходните периоди обвързаността с условия изисква като цяло по-продължителна почвена покривка, по-добри практики за обработка на почвата и сеитбооборот, както и по-

([19]) Земеползване, промени в земеползването и горско стопанство; вж. консолидирания текст на Регламента за ЗПЗГС (Регламент (ЕС) 2018/841).

([20]) Вж. консолидирания текст на Регламента за разпределяне на усилията (Регламент (ЕС) 2018/842).

([21]) Съгласно член 120 от Регламента за стратегическите планове по ОСП.

широки буферни ивици покрай водоемите. Тя също така включва законоустановени изисквания за управление по отношение на замърсяването с фосфати. Повечето държави членки са **увеличили** — в много случаи значително — **определената площ** за доброволни мерки за подобряване на качеството на почвите (**47 % от земеделската земя в ЕС** в сравнение с 15 % през 2021 г.). С някои от тези мерки пряко или косвено се предотвратява загубата на хранителни вещества и се подобрява качеството на водите. В повечето стратегически планове по ОСП се обръща внимание на **качеството на въздуха**, като се поставя акцент върху **инвестициите и подходите за прилагане на хранителни вещества**, с които се намаляват емисиите на амоняк, но **обхванатата земя е ограничена** (6 % от земеделската земя в ЕС).

Принос към целите на Зеления пакт

Стратегическите планове по ОСП оказват **съществен принос** към целта на стратегията „От фермата до трапезата“, според която **до 2030 г. 25 % от земеделската земя в ЕС трябва да се обработва по правилата на биологичното земеделие.** До 2027 г. приблизително **10 % от земеделската площ на ЕС** следва да получава **подпомагане по стратегическите планове по ОСП за биологично земеделие** (увеличение спрямо 5,6 % през 2020 г.). Принос се осигурява и от подпомагането за инвестиции и насърчаване, както и за обучение и консултации за производителите на биологични продукти. За постигането на целта на ЕС ще спомогнат също допълнителните национални инициативи (предприети в рамките на националните планове за действие в областта на биологичното производство) за изграждане на капацитет, развитие на пазара и обществени поръчки. На национално равнище обявените амбиции във връзка с тази цел варират между 5 % и 30 % от земеделската земя.

Принос към целите на Зеления пакт

Стратегическите планове по ОСП показват **добър потенциал да допринесат за целта** на стратегията „От фермата до трапезата“ **до 2030 г. употребата на химически пестициди и рисковете от тях да бъдат намалени с 50 %.** Задължителният **сеитбооборот** (който се изисква съгласно засилената обвързаност с условия) подпомага прилагането на интегрирано управление на вредителите за цялата обработваема земя в ЕС. Значителен принос се осигурява от **другите елементи на обвързаността с условия** (например забраната за употреба на пестициди покрай водоемите и изискването за поддържане на земи под угар и особености на ландшафта, които спомагат за борбата с вредителите). Действията за намаляване на вредителите ще бъдат стимулирани чрез целенасочени **доброволни схеми** (напр. по-широка диверсификация и сеитбооборот на културите, биологичен контрол, биологично и прецизно земеделие), обхващащи **27 % от земеделската земя в ЕС**. По-целесъобразно обаче би било да се предвидят цялостни подходи за интегрирано управление на вредителите. Очаква се усилията да бъдат допълнени в значителна степен от действия на национално равнище.

Правилата за **засилената обвързаност с условия** относно буферните ивици покрай водоемите и управлението на почвите, съчетани с множество доброволни интервенции за управление на хранителните вещества, **ще допринесат за** изпълнение на целта на стратегията „От фермата до трапезата“ **за намаляване наполовина на загубата на хранителни вещества до 2030 г.** Ограниченията за употреба на торове и подпомагането за подобряване на здравето и плодородието на почвите обхващат **15 % от земеделската земя в**

ЕС. В много случаи тези ограничения ще бъдат подпомагани и в защитените зони по „Натура 2000“. Очаква се употребата на торове да бъде оптимизирана посредством финансирае по стратегическите планове по ОСП, насочено към повишаване на ефективността на хранителните вещества — включително чрез управление на оборския тор и прецизни технологии. В някои зони с висока загуба на хранителни вещества обаче не е поставен акцент върху тези проблеми. Възможността за прилагане на компенсаторни мерки за борба със замърсяването с хранителни вещества, предвидена в Рамковата директива за водите([22]), не се използва в достатъчна степен.

Все още са налице значителни предизвикателства по отношение на състоянието на биологичното разнообразие в земеделските земи. В настоящата ОСП се обръща специално внимание на тези предизвикателства, както е отразено в **разширеното пространство за природата**, изисквано съгласно **новия стандарт № 8 за добро земеделско и екологично състояние на земята**, и чрез подпомагането за ангажиране на земеделските стопани в доброволното **опазване или възстановяване на биологичното разнообразие върху 31 % от земеделската земя в ЕС** (например чрез екстензивно управление на затревените площи и поддържане на особеностите на ландшафта). Ангажиментите за агроекология и климат, които често са насочени в по-голяма степен към проблемите и площите, са допълнени от по-широкообхватни екосхеми, като се осигурява възможност за постепенни, но масови промени в общите селскостопански практики.

Принос към целите на Зеления пакт

Стратегическите планове по ОСП **допринасят за увеличаване на площите, характеризиращи се с високо разнообразие на ландшафта**, с оглед на постигането на целта на Стратегията за биологичното разнообразие **10 % от земеделските земи да са разположени в такива площи до 2030 г.** По-строгото **задължение** за отделяне на **най-малко 4 % от обработваемата земя** за непроизводствени обекти е значителна промяна за онези държави членки и земеделски стопани, които са разчитали на производствени площи (посеви, обогатяващи почвата с азот, и междинни култури), за да изпълнят условията за „екологизиране“ през периода 2015—2022 г. Само по себе си (без да се отчитат допълнителните, доброволни усилия) правилото потенциално би могло да остави в природата най-малко още един милион хектара. Някои стратегически планове по ОСП осигуряват допълнителен принос, като по тях се подпомагат екологични мрежи от особености или се извършват инвестиции в създаването на нови особености на ландшафта (в допълнение към поддържането на вече съществуващите) — по този начин те предоставят допълнителна добавена стойност (особено когато това подпомагане е свързано с обучение и консултации). Като цяло обаче тези усилия заслужават повече внимание.

Във всички стратегически планове по ОСП е виден **известен принос към целите, произтичащи от директивите на ЕС за местообитанията и птиците. Затревените площи на ЕС, защитени** срещу промяна на предназначението или разораване, **са се увеличили с 9 %**, като целта на **доброволните мерки** за подобряване на управлението е да бъдат обхванати **25 % от защитените зони по „Натура 2000“**. Целевите схеми по отношение на видовете (напр. мерки в подкрепа

([22]) Вж. консолидирания текст на Директива 2000/60/ЕО.

на съвместното съществуване на хората и едрите хищници) или възстановяването на местообитанията ще спомогнат за постигането на благоприятен природозащитен статус. Плащанията, с които се компенсират ограниченията в защитените зони по „Натура 2000“ (които увеличават приемането на ограниченията от страна на получателите), потенциално ще достигнат до повече земеделски стопани, въпреки че има възможност за допълнително увеличаване на използването им. Би било целесъобразно обаче да се предвидят начини за по-ефективно използване на възможностите за подпомагане на опазването на местообитанията и видовете, както и на подпомагането за мерки, определени в рамките за приоритетни действия([23]).

Въпреки че все още не е достатъчно развито в някои от плановете по ОСП, **сътрудничеството между земеделските стопани по отношение на ландшафта** би могло да увеличи в максимална степен въздействието на интервенциите. От основаните на резултати плащания, включени в някои стратегически планове по ОСП (главно по отношение на затревените площи и ливадите), се очакват по-големи ползи. В плановете е обърнато по-голямо внимание на опазването на дивите опрашители, отколкото през предходния период.

В стратегическите планове по ОСП се признава ролята на **мултифункционалното и устойчиво управление на горите, но подпомагането за горското стопанство не е поставено в центъра им**. Специалното финансово подпомагане е сравнително ниско (4,2 милиарда евро), тъй като държавите членки обикновено предприемат мерки във връзка с горското стопанство чрез други средства (напр. държавна помощ и национални фондове за горите), а някои стратегически планове по ОСП не са достатъчно ясни по отношение на подпомагането.

2.3. Укрепване на социално-икономическата структура на селските райони и хуманното отношение към животните

През 2020 г. една трета от ръководителите на земеделски стопанства в ЕС са били на възраст над 65 години, като средната им възраст е била 57 години. Държавите членки признават, че това представлява предизвикателство за дългосрочната продоволствена сигурност и поминъка на селските райони, и продължават да подпомагат приемствеността между поколенията чрез комбинация от инструменти, целеви ресурси и приоритизиране на подпомагането.

По линия на плановете **около 377 000 млади земеделски стопани получават подпомагане** за започване на селскостопанска дейност. В повечето държави членки това представлява увеличение. Въпреки че **в почти всички стратегически планове по ОСП минималното необходимо финансиране е надхвърлено, сумите в абсолютно изражение,** които стоят в основата на тази амбиция, показват по-скоро **продължение от предходния период**. По-осезаеми подобрения се наблюдават в насочването на ресурсите, по-доброто използване на финансовите инструменти, по-доброто разработване на отделните инструменти и използването на инструментите в комбинация в рамките на стратегически подход с цел постигане на кумулативен ефект.

Въвеждането на безвъзмездни средства и специално подпомагане на доходите са два основни инструмента, които в много стратегически планове по ОСП са допълнени с

([23]) Съгласно член 8 от Директивата за местообитанията (Директива 92/43/ЕИО на Съвета) за периода 2021—2027 г. по *Многогодишната финансова рамка*.

по-висок интензитет на инвестициите, макар и да се използват в ограничена степен целеви инвестиции, за да се помогне на младите земеделски стопани да подобрят своята конкурентоспособност, както и подпомагане за прехвърляне на земеделски стопанства. Въпреки това **засиленото използване на финансови инструменти** за допълване на безвъзмездните средства действително увеличава потенциалния достъп до финансиране и възможностите за закупуване на земя. Допълнителното подпомагане за младите земеделски стопани варира в различните стратегически планове по ОСП, но представлява значително допълнение към основните плащания във връзка с доходите и допринася по последователен начин за икономическата устойчивост на техните стопанства.

На някои нужди в тази област се обръща само частично внимание в плановете, като са планирани действия на национално равнище. Тази **допълняемост** ще има ключово значение за осигуряването на подкрепа за младите хора, които са решили да се занимават със селско стопанство. Държавите членки следва да оптимизират взаимодействието с националните политики предвид **значителната роля на други политики за насърчаване на приемствеността между поколенията** и за задоволяване на нуждите в селските райони (напр. по отношение на здравеопазването и образованието).

Намаляващият дял на селското стопанство в заетостта в селските райони подчертава колко е важно да бъдат създадени възможности в селското стопанство, горското стопанство и други сектори, като по този начин се стимулират предприемачеството и взаимозависимостта между селските и градските райони. По около една трета от стратегическите планове по ОСП се предоставя **стартова помощ за нови земеделски стопани** с цел улесняване на достъпа на нови участници. Освен това в стратегическите планове по ОСП се отделят ресурси за създаване на работни места в други сектори, въпреки че общият им принос за **растежа на работните места** е **по-скоро ограничен**. Планираните действия включват инвестиции не само в преработката, предлагането на пазара и създаването на предприятия, свързани със селското и горското стопанство, но и в туризма, биоикономиката и социалните услуги. **Във връзка с това е необходимо финансирането по линия на ОСП да продължава да се допълва от други фондове на ЕС**.

Новите **предварителни условия в социалната сфера** осигуряват гаранция за достойни условия на труд и допринасят за социалното приобщаване. Плащанията по ОСП може да бъдат намалени, ако бенефициерите не спазват определени правила за прозрачни и предвидими, а също и здравословни и безопасни условия на труд. През 2023 г. няколко държави членки вече прилагат този елемент на обвързаността с условия, който ще стане задължителен за всички през 2025 г.

За първи път **равенството между половете** е част от една от специфичните цели на ОСП. Няколко плана показват ангажимент за постигане на напредък по този въпрос, като включват съответни условия за подпомагането (като по този начин се насочва въпросното подпомагане) и като стимулират участието на жените в селскостопански дейности и дейности за развитие на селските райони.

Стратегиите за местно развитие, прилагани **чрез програмата LEADER, са ключов (и обикновено единственият)** инструмент, който се използва в стратегическите планове по ОСП, за да се отговори **на множеството нужди на селските райони** в такива области като заетост, социално приобщаване, услуги в селските райони и иновации и конкурентоспособност на икономиката в селските

райони. Очаква се подпомагането за „интелигентни селища“ в рамките на програмата LEADER и извън нея да разгърне потенциала на цифровите, социалните и технологичните иновации в селските райони. За териториалните стратегии е отделен по-голям дял от фондовете за развитие на селските райони, но сумите в абсолютно изражение, определени за програмата LEADER, са намалели въпреки увеличаването на общата амбиция по отношение на обхващането на населението в селските райони. Очаква се програмата LEADER да постигне по-големи резултати с по-малко средства. **Необходими са допълнителни усилия**, които допълват този инструмент.

Принос към целите на Зеления пакт

Основните фактори, които допринасят за постигането на напредък по **целта на стратегията „От фермата до трапезата“ за 100 % широколентова свързаност в селските райони**, са **другите фондове и програми** със значителни финансови ресурси, като Механизма за възстановяване и устойчивост и Европейския фонд за регионално развитие. Някои стратегически планове по ОСП също така помагат (макар и в ограничена степен) за подобряване на цифровите умения и дребната по мащаби инфраструктура.

В някои планове са въведени или увеличени усилията за удовлетворяване на нуждите, свързани с **достъпността на селските райони, по-добрите основни услуги и инфраструктурата**, но **равнището на амбиция като цяло е намаляло**. Планирани са само единични действия по отношение на мобилността (изолацията) и декарбонизацията на транспорта в селските райони. Необходимо е непрекъснато подпомагане и чрез други фондове на ЕС и национални фондове, по линия на които се реализират дейности в селските райони.

В ОСП е поставен нов акцент върху свързаните с устойчивостта предизвикателства пред продоволствените системи. Стратегическите планове по ОСП показват **по-голяма амбиция по отношение на хуманното отношение към животните, като подпомагането за планиране обхваща 23 % от животинските единици в ЕС([24])** и съответното финансиране е в размер на най-малко 6,3 милиарда евро (извън подпомагането за инвестиции) — тази сума показва наличието на увеличение спрямо предходния период, което в някои държави членки е съществено. Плановете са в отговор на препоръките на Комисията от 2020 г. за подобряване на хуманното отношение към животните, като по повечето от тях се предприемат действия, поне до известна степен, за предотвратяване на купирането на опашките на свинете и за насърчаване на използването на безклеткови системи за отглеждане на кокошки носачки. По повечето стратегически планове по ОСП се разпределят ресурси за подобряване на пространствата и условията за живот на животните. По тях също така се подпомагат практики за паша на открито в секторите на млякото и млечните продукти, говеждото и телешкото месо. Някои от тези мерки могат също така да спомогнат за намаляване на зависимостта от антимикробни средства.

Принос към целите на Зеления пакт

Приносът на стратегическите планове по ОСП **към целта на стратегията „От фермата до трапезата“ за намаляване наполовина на употребата на**

([24]) Действителното диференциране на подпомагането според конкретните видове ще стане известно след периода на изпълнение, както и допълнителни подробности за подпомаганите практики.

антимикробни средства е ограничен. Действия в тази връзка се предприемат най-вече извън рамките на плановете — по-специално чрез законодателството на ЕС относно ветеринарните лекарствени продукти и медикаментозните фуражи([25]). Все пак някои държави членки с високи нива на продажби на антимикробни средства за животни са си поставили сравнително по-високи цели в своите стратегически планове по ОСП за справяне с този проблем в различните сектори на животновъдството чрез доброволни практики и инвестиции.

В някои стратегически планове по ОСП се обръща внимание на намаляването на **хранителните отпадъци**, понякога заедно с усилия за запазване на стойността на ресурсите, чрез инвестиции, секторни програми и сътрудничество. В някои планове също така се установяват нуждите, свързани с осведомеността на потребителите относно устойчивите, здравословни и балансирани хранителни режими. Като цяло обаче се счита, че тези въпроси трябва да бъдат решени извън рамките на плановете.

2.4. Насърчаване на знанията, иновациите и цифровизацията

В плановете се признава ролята на една добре функционираща **система за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)** за модернизирането на сектора, като по този начин се предоставя възможност за ефективна система за управление, която осигурява връзка между научните изследвания (включително „Хоризонт Европа“) и практиката.

Очаква се споделянето на знания и иновациите да се увеличат. Макар и в различна степен, по всички планове се подпомага обменът на знания, а почти всички включват подпомагане за проекти за иновации, които са в подкрепа на всички специфични цели на ОСП чрез ЕПИ—АГРИ([26]), като се очаква броят на оперативните групи в рамките на ЕПИ да се утрои в сравнение с предишните равнища. Голяма част от консултациите и обучението ще бъдат насочени към капацитета, знанията и иновациите, свързани с екологичната устойчивост. По всичко личи обаче, че **планираното разпределение на финансови средства не съответства на широкия спектър от нужди**, които трябва да бъдат удовлетворени, за да се ускори трансформацията.

Планирани са специални усилия **за подпомагане на по-ефективно по отношение на ресурсите и основано на знанието селско стопанство** чрез прецизно земеделие, сътрудничество и обмен на знания по цифрови въпроси. Въпреки това, в сравнение с предизвикателствата, пред които са изправени малките и средните земеделски стопанства, усилията по стратегическите планове по ОСП за **стимулиране на използването на цифровите технологии остават доста ограничени**.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Настоящата оценка потвърждава важната роля на реформираната ОСП за подпомагането на селското стопанство на ЕС в прехода към устойчив

([25]) Вж. консолидираните текстове съответно на Регламент (ЕС) 2019/6 и Регламент (ЕС) 2019/4.
([26]) Европейско партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост.

селскостопански модел, като същевременно се подпомагат доходите на земеделските стопани и се подкрепя продоволствената сигурност.

Новите стратегически планове по ОСП са подходящ инструмент за постигане на целите на политиката на ОСП по интегриран начин, тъй като държавите членки ги използват за подготовка и реагиране на предизвикателствата на техните територии, като същевременно степенуват по приоритет целите и използват наличните ресурси по ефективен и ефикасен начин.

Плановете показват, че **продължава подпомагането на доходите на земеделските стопанства, икономическата устойчивост и стабилността на селскостопанския сектор** в целия ЕС. Обвързаното с условия пряко подпомагане на доходите и инвестициите в модернизация са ключови фактори за жизнеспособността на селското стопанство и продоволствената сигурност в ЕС. Тяхната ефективност и насочване заслужават постоянно внимание.

Все по-честите екстремни метеорологични явления и глобалната геополитическа несигурност **налагат да бъдат укрепени инструментите за управление на риска и те да бъдат използвани в по-голяма степен** в целия Съюз чрез схеми на ЕС или национални схеми, които следва да бъдат придружени от проактивни мерки за преодоляване на първопричините и за повишаване на устойчивостта на земеделските стопанства в средносрочен план. В същото време ще бъде от решаващо значение да се постави засилен акцент върху рентабилността на земеделските стопанства, иновациите, технологиите и цифровизацията, както и върху обучението, консултациите и достъпа до знания.

Плановете показват **потенциал за осигуряване на принос към смекчаването на изменението на климата** — по-специално чрез по-ефективно улавяне на въглерод, **докато предизвикателствата, свързани с адаптирането към изменението на климата, изискват по-цялостен и по-дългосрочен подход**, при който са необходими подходящи управленски практики и инвестиции.

Плановете **показват напредък в устойчивото управление на природните ресурси** — по-конкретно по отношение на почвите и намаляването на зависимостта от химически продукти. Би следвало да се положат допълнителни усилия в областта на устойчивото използване на водите и емисиите на замърсители на въздуха. Наред с това плановете **биха могли да допринесат за спиране на загубата на биологично разнообразие и за неговото възстановяване**, за подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафтите. **Мащабът на свързаните с биологичното разнообразие нужди** изисква обаче **по-широк обхват** на схемите с висок потенциал за ефективност (особено по отношение на по-интензивно обработваната земя в ЕС), подкрепено от подходящо финансовото подпомагане.

Ще бъдат необходими **по-цялостни подходи за конкретни сектори**, които да обхващат тяхната икономическа, социална и екологична уязвимост и ползи — например да се помогне на животновъдния сектор да продължи да намалява емисиите, като същевременно се засили положителното влияние на екстензивните системи на животновъдство върху биологичното разнообразие, улавянето на въглерод, ландшафта, културното наследство и поминъка на селските райони.

Необходима е допълнителна работа в подкрепа на **количественото определяне на въздействията** на практиките и инвестициите, подпомагани по стратегическите планове по ОСП; Комисията работи за създаването на подходящи методики за

оценка на въздействието върху климата на мерките по стратегическите планове по ОСП.

С новия акцент върху **условията на труд в земеделските стопанства** и вниманието, което се обръща на **неравенствата между половете**, плановете спомагат за насърчаване на социалната устойчивост. Те също така свидетелстват за наличието на **усилия за съживяване на селското стопанство**, като се разчита на по-младото поколение и други участници, които не са част от селскостопанския сектор. Обръща се по-голямо внимание и на хуманното отношение към животните.

По-големите очаквания по отношение на действията в отговор на **голямото разнообразие от социално-икономически нужди на селските райони са свързани със силна зависимост от програмата LEADER** и развитието на **интелигентни селища** за намаляване на разликите в степента на развитие. Ключово значение за удовлетворяването на тези потребности в бъдеще ще има взаимното допълване с други европейски и национални фондове и със законодателството([27]).

Резултатът от стратегическите планове по ОСП ще зависи до голяма степен от **равнището на ангажираност на селскостопанската общност**. Трябва да се положат целенасочени усилия, с които да се гарантира висока степен на използване на устойчиви доброволни селскостопански практики (т.е. екосхеми и интервенции за развитие на селските райони) — по-конкретно поради обстоятелството, че осигуряването на адекватни равнища на подпомагане представлява предизвикателство с оглед на инфлационния натиск и нарастващите алтернативни разходи. Също така е от съществено значение да се споделят **знанията и иновациите**.

Цялостният напредък към постигането на целите на ОСП и съответно **към постигането на целите на Зеления пакт зависи и от правилата и/или финансовото подпомагане извън обхвата на стратегическите планове по ОСП**, както и от други външни фактори, като например развитието на пазарите и предпочитанията на потребителите.

Комисията ще продължи да работи с държавите членки, за да гарантира безпроблемно прилагане на стратегическите планове по ОСП, да поддържа заложената в тях обща амбиция и да намери подходящи решения, които да позволят напредък към постигането на целите.

За да се реализира потенциалът на стратегическите планове по ОСП по време на изпълнението, държавите членки и Комисията следва да обърнат специално внимание на: укрепването на уменията и на капацитета за обучение и предоставяне на консултации на всички равнища, насърчаването на обмена на добри практики с цел по-добро насочване на държавите членки и заинтересованите страни, намаляването на административната тежест на специфичните интервенции и мониторинга на изпълнението и резултатите (както и на коригирането на плановете, когато е необходимо).

([27]) Докладът на Комисията относно дългосрочната визия за селските райони на ЕС, който ще бъде представен през 2024 г., ще набележи възможни начини за увеличаване на подпомагането за селските райони.